

Працівник, який є військовозобов'язаним, отримав повістку про призов на військові збори. Чи зобов'язане підприємство відпустити працівника на збори? Як правильно оформити відсутність на роботі для проходження зборів? Чи виплачувати заробітну плату військовозобов'язаному за час перебування на зборах? Що робити, якщо на збори призвано працівника, який перебуває у відпустці? Чи оплачується непрацездатність працівника, яка настала під час проходження зборів? Чи можна звільнити з ініціативи роботодавця працівника, який перебуває на зборах? Що робити, якщо під час перебування на зборах закінчується строковий трудовий договір? Яким документом працівник має підтвердити участь у зборах?

Станіслав КОНСТАНТОВИЧ, старший офіцер мобілізаційного відділу мобілізаційного управління Головного управління оборонного та мобілізаційного планування Генерального штабу Збройних Сил України, полковник

Ірина ЖИТКОВА, заступник головного редактора журналу «КАДРОВИК. Трудове право і управління персоналом», експерт Гарячої Лінії Кадровика

Ключові слова: *повістка; навчальні збори; військові збори; спеціальні збори; перевірочні збори; заробітна плата; середній заробіток; наказ; увільнення від роботи; військовозобов'язаний; резервіст; військовий квиток; звільнення; звільнення за власним бажанням; звільнення з ініціативи власника*

Працівника призвано на навчальні військові збори: увільняємо від роботи

Відповідно до статті 29 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. № 2232-XII (*далі* — Закон про військовий обов'язок і військову службу) військовозобов'язані (крім резервістів) з числа осіб офіцерського складу запасу, які не проходили військову службу як офіцери або звільнені з військової служби до набуття права на пенсію за вислугу років, та особи рядового, сержантського і старшинського складу можуть бути призвані військовими комісаріатами на **навчальні збори**:

- першого розряду — до п'яти разів строком до двох місяців кожного разу;
- другого розряду — до трьох разів строком до одного місяця кожного разу.

Військовозобов'язані (крім резервістів) у період між навчальними зборами можуть залучатися за планом Генерального штабу Збройних Сил України та органів управління іншими військовими формуваннями за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України до **перевірочних зборів** строком до **15 днів** як без відриву від виробництва, так і з відривом.

Загальний строк зборів під час перебування військовозобов'язаних (крім резервістів) у запасі не може перевищувати 10 місяців, при цьому час перебування на перевірочних зборах зараховують до загального строку перебування на навчальних зборах.

Загальний строк перебування резервістів на зборах не може перевищувати трьох місяців на рік.

Виплата середньої заробітної плати військовозобов'язаним за весь період зборів

проводиться підприємствами з наступним відшкодуванням цих витрат військовими комісаріатами за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на утримання Міністерства оборони та інших центральних органів виконавчої влади, які здійснюють керівництво військовими формуваннями

У разі прийняття Президентом України схваленого Верховною Радою України рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошення окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації військовозобов'язаних можуть призивати на **спеціальні збори** на строк **не більше двох місяців**.

Військовозобов'язані, яким надійшла **повідстка** військового комісаріату (органу Служби безпеки України) на прибуття для призову на збори, зобов'язані прибути в пункт і в термін, зазначені у повістці. **У повістці має бути зазначено строк і вид зборів**.

Які причини неприбуття військовозобов'язаного до військкомату визнають поважними

Поважними причинами неприбуття чи несвоєчасного прибуття військовозобов'язаного до військового комісаріату для призову на

збори в пункт і в термін, установлені військовим комісаріатом, які підтверджені відповідними документами, визнають перешкоди стихійного характеру, сімейні обставини та інші поважні причини, перелік яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2010 р. № 673. Так, **поважними причинами визнають:**

- смерть близького родича (батьків, дружини, дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича дружини (чоловіка), яка сталася пізніше ніж за сім діб до дати початку зборів;
- хворобу або необхідність догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також батьками своїми чи дружини (чоловіка), які проживають разом із військовозобов'язаним, у разі неможливості догляду за хворим іншим близьким родичем;
- перебування під слідством, а також застосування до військовозобов'язаного адміністративного або кримінального покарання, яке робить неможливим його прибуття;
- потрапляння під вплив надзвичайної ситуації, яка виникла під час призову на збори і стала перешкодою своєчасному прибуттю;
- складання державних іспитів у вищих навчальних закладах.

Відповідні причини мають бути підтверджені документами (довідками).

Чи може роботодавець не відпустити працівника на збори через виробничу необхідність

Керівники підприємств, установ, організацій та навчальних закладів (далі — роботодавець) незалежно від підпорядкування та форми власності на вимогу військових комісаріатів **забезпечують** своєчасне **прибуття військовозобов'язаних до** визначених **пунктів збору**.

Що робити, якщо на збори призвано працівника, який перебуває у відпустці

Згідно з пунктом 2 частини другої статті 11 Закону України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР, **щорічна відпустка повинна бути перенесена** на інший період або **продовжена в разі виконання працівником державних** або громадських **обов'язків**, якщо згідно з законодавством він підлягає увільненню на цей час від основної роботи із збереженням заробітної плати. Аналогічну норму містить пункт 10 Інструкції про умови виплати грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних*, затвердженої наказом Міністра оборони України від 12 березня 2007 р. № 80 (*далі* — Інструкція № 80): у разі якщо військовозобов'язаний був призваний на збори зі щорічної чи додаткової відпустки, останні підлягають продовженню після закінчення зборів або перенесенню на інший строк.

Як оформити відсутність працівника у зв'язку з участю у зборах

Після отримання повістки військового комісаріату роботодавцю необхідно видати відповідний **наказ** (*див. Додаток 1*).

У табелі обліку використання робочого часу відсутність працівника, пов'язану з проходженням військових зборів, позначають літерним кодом «ІН» (цифровий код — 22).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних» від 23 листопада 2006 р. № 1644 військовозобов'язаним, у т. ч. резервістам, призваним на збори, **за кожний день перебування на зборах** з урахуванням часу перебування у дорозі від військового комісаріату до місця проведення зборів і назад **військові частини**, в яких військовозобов'язані, у т. ч. резервісти, проходять збори, **виплачують добові**.

Виплату середнього заробітку військовозобов'язаним, у т. ч. резервістам, призваним на збори, **проводять підприємства**, установи та організації (*далі* — підприємство), в яких працюють призвані на збори громадяни, **з наступним відшкодуванням цих витрат військовими комісаріатами за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті** на утримання Міністерства оборони та інших центральних органів виконавчої влади, які здійснюють керівництво військовими формуваннями.

Згідно з Інструкцією № 80 особам, призваним на збори, виплачують заробітну плату за відпрацьований час до дня припинення роботи у зв'язку з від'їздом на збори, а також середню заробітну плату за перші півмісяця зборів. За решту часу перебування на зборах виплату заробітної плати провадять у звичайні строки, установлені на підприємстві, де працює військовозобов'язаний.

Підприємства для покриття витрат на виплату середньої заробітної плати військовозобов'язаним, призваним на збори, подають до військового

* Повний текст Інструкції про умови виплати грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних наведено у розділі «Нормативні акти для кадровика» цього номера журналу (с. 88).

Приклад оформлення наказу про увільнення військовозобов'язаного від роботи на час проходження військових зборів

ТОВ «Усе буде добре»

НАКАЗ

30.05.2011

м. Київ

№ 126-к

Про увільнення Кравчука О. П.
від роботи на час проходження
навчальних зборів

Відповідно до статті 29 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»
від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ

УВІЛЬНИТИ:

КРАВЧУКА Олега Петровича, начальника відділу матеріально-технічного постачання,
від роботи з 15 червня 2011 року по 30 червня 2011 року на час проходження навчальних
зборів, зі збереженням займаної посади і середньої заробітної плати за рахунок коштів
Державного бюджету України.

Підстава: повістка Мінського РВК м. Києва від 27.05.2011 р. № 318.

Директор

Добродій

К. М. Добродій

З наказом ознайомлені

Кравчук О. П. Кравчук
(підпис)

31.05.2011
(дата)

Табельник

Зінченко Д. Ф. Зінченко
(підпис)

31.05.2011
(дата)

комісаріату, у якому перебувають на обліку військовозобов'язані, рахунки, котрі акцептують перші відділи (відділення) військових комісаріатів і передають до фінансово-господарчих відділень для оплати. Середній заробіток військовозобов'язаних, призваних на збори, розра-

Якщо військовозобов'язаний був призваний на збори зі щорічної чи додаткової відпустки

вони підлягають продовженню після закінчення зборів або перенесенню на інший строк

ховують підприємства, де працюють (працювали) призвані на збори відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 р. № 100.

До рахунків додають відомості на виплату середньої заробітної плати, нарахованої військовозобов'язаним, призваним на збори, за формою, наведеною у пункті 12 Інструкції № 80.

Чи зберігати середній заробіток за працівником, який виконує роботу за сумісництвом

Згідно з пунктом 7 Інструкції № 80 **за військовозобов'язаними, призваними на збори, зберігають** на весь період зборів, уключаючи час проїзду до місця їх проведення і назад, місце роботи, **займану посаду та середній заробіток як на основній, так і на роботах за сумісництвом.**

Чи оплачувати тимчасову непрацездатність, яка настала під час зборів

Відповідно до статті 29 Закону про військовий обов'язок і військову службу, **якщо військовозобов'язаний захворів** під час зборів і продовжує хворіти після їх закінчення, за ним зберігають місце роботи і займану посаду, а з дня закінчення зборів, у разі тимчасової непрацездатності, замість заробітної плати виплачують допомогу по тимчасовій непрацездатності відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-III (*далі* — Закон № 2240).

Якщо резервіст захворів під час виконання ним обов'язків служби у військовому резерві і продовжує хворіти після закінчення терміну виконання цих обов'язків, за ним зберігають місце роботи і займану посаду, а з дня закінчення терміну виконання цих обов'язків, у разі тимчасової непрацездатності, замість заробітної плати виплачують допомогу по тимчасовій непрацездатності відповідно до Закону № 2240.

Чи можна звільнити працівника, який перебуває на зборах

Військовозобов'язані, у т. ч. резервісти, призвані на збори, не підлягають звільненню з роботи з ініціативи роботодавця незалежно від підпорядкування і форм власності з дня отримання повістки про призов і до повернення, крім випадків ліквідації підприємства, де вони працювали.

У разі реорганізації підприємства (злиття, приєднання, поділу, відокремлення), на якому працює військовозобов'язаний, за період зборів виплати йому провадять:

- у разі злиття підприємства з іншим підприємством — підприємство, що виникло в результаті злиття;
- у разі приєднання одного підприємства до іншого підприємства — останнє;
- у разі поділу підприємства або відокремлення від нього — нове підприємство, що утворилося в результаті цього поділу, у якому залишився працювати військовозобов'язаний;
- у разі перетворення одного підприємства в інше — підприємство, яке в результаті виникло.

Особам, зайнятим на сезонних роботах, які працюють за трудовим договором на визначений строк, установлений за погодженням сторін, а також тимчасовим працівникам, призваним на збори, за місцем роботи виплачують середню заробітну плату протягом усього часу тривалості зборів та перебування в дорозі до військової частини і назад. **Займану посаду** (місце роботи) за ними **зберігають на час цих робіт, обумовлених трудовим договором.**

Тобто роботодавець має право з власної ініціативи звільнити працівника, призваного на збори, лише у випадку ліквідації підприємства. Якщо працівник завчасно подав заяву про звільнення, наприклад, за власним бажанням, за угодою сторін, або останній день строкового трудового договору (контракту — у випадках, передбачених законами України) припав на день, коли працівник перебуває на зборах, роботодавець, не зважаючи на відсутність працівника, повинен видати наказ про звільнення працівника, а суму, що належить до виплати працівникові, виплатити не пізніше

Звільнити працівника, призваного на збори

з ініціативи роботодавця можна лише у випадку ліквідації підприємства

наступного дня після пред'явлення звільненим працівником вимоги про розрахунок (ст. 116 КЗпП). Також у день звільнення роботодавець має надіслати працівникові поштове повідомлення із зазначенням про

необхідність отримання трудової книжки (п. 4.2 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої спільним наказом Мініпраці, Мініюсту та Мінісоцзахисту від 29 липня 1993 р. № 58).

Яким документом працівник має підтвердити участь у зборах

Згідно з підпунктом «г» частини другої пункту 4.5 Інструкції з організації і проведення навчальних зборів з військовозобов'язаними у військових частинах і установах Збройних Сил України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 11 листопада 2009 р. № 560, після закінчення навчальних зборів командири військових частин зобов'язані організувати внесення відповідних записів про проходження навчальних зборів у документи військового обліку військовозобов'язаних із зазначенням тривалості і виду навчальних зборів, засвідчивши їх підписом, скріпленим гербовою печаткою військової частини.

Додаток 2

**Приклад запису про проходження навчальних (спеціальних) зборів
у військовому квитку офіцера запасу**

27. Проходження навчальних і спеціальних зборів

В якому році	Кількість днів	При якій в/ч чи організації	На якій посаді та тип техніки	Номер ВОС
2011	15	А 0000	командир зводу	290

Командир військової частини А 0000
майор *Петренко* В. М. Петренко

Відповідно до частини п'ятої пункту 3 Положення про військовий квиток офіцера запасу, затвердженого Указом Президента України від 25 травня 1994 р. № 263/94, на одинадцятій-чотирнадцятій сторінках військового квитка офіцера запасу зазначають відомості про проходження навчальних зборів (див. Додаток 2).

Після повернення на підприємство працівник подає військовий квиток до кадрової служби для підтвердження участі у зборах.

НОРМАТИВНА БАЗА

- Указ Президента України «Про Положення про військовий квиток рядового, сержантського і старшинського складу та Положення про військовий квиток офіцера запасу» 25 травня 1994 р. № 263/94 (із змінами і доповненнями)
- Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. № 2232-XII (із змінами і доповненнями)
- Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-III (із змінами і доповненнями)
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати» від 8 лютого 1995 р. № 100 (із змінами і доповненнями)
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних» від 23 листопада 2006 р. № 1644
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку поважних причин неприбуття чи несвоєчасного прибуття військовозобов'язаного до військового комісаріату для призову на збори» від 28 липня 2010 р. № 673
- Наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників» від 29 липня 1993 р. № 58, зареєстровано в Мін'юсті 17 серпня 1993 р. за № 110 (із змінами і доповненнями)
- Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Інструкції про умови виплати грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних» від 12 березня 2007 р. (зареєстровано в Мін'юсті 26 березня 2007 р. за № 269/13536)
- Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Інструкції з організації і проведення навчальних зборів з військовозобов'язаними у військових частинах і установах Збройних Сил України» від 11 листопада 2009 р. № 560 (зареєстровано в Мін'юсті 3 грудня 2009 р. за № 1162/17178)

